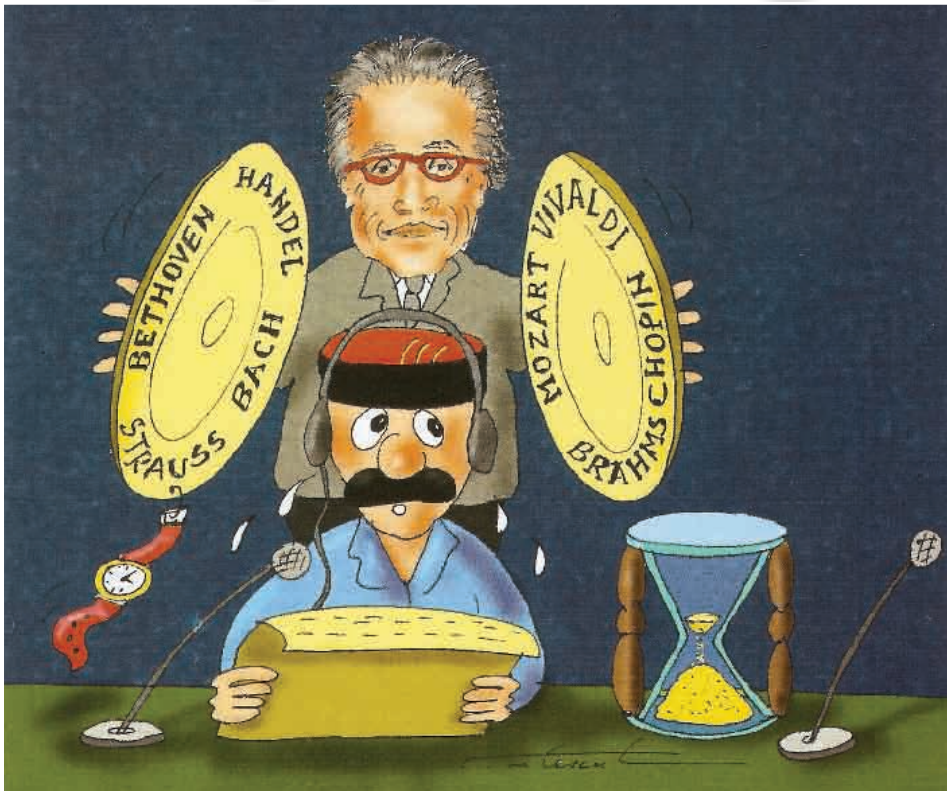


CRNA GORA I EVROPSKA UNIJA

# Uloga medija u procesu evropskih integracija



**O**krugli sto na temu *Uloga medija u procesu evropskih integracija* održan je prošle nedjelje u Podgorici. Bio je to šesti, završni, skup koji je u okviru projekta *Crna Gora i evropske integracije*, realizovao *Monitor* u saradnji sa Vladom Savezne Republike Njemačke i Ambasdom SR Njemačke u Crnoj Gori.

Panelisti i diskutanti potrudili su se da odgovore na sljedeća pitanja:

- Kakva bi trebalo da bude misija medija na putu ka Evropi?

- Kakve su medijske reforme neophodne za uspješnu integraciju u EU?

- Koji su glavni izazovi medija u Crnoj Gori?

„Kada smo prije više od godinu dana definisali ciljeve projekta bilo nam je najvažnije da podstaknemo raspravu o temama vezanim za istorijski proces integracija Crne Gore u evropske strukture. Drugi cilj bio je da ojačamo

kapacitete nedjeljnika *Monitor*“, rekla je na početku medijator skupa **Milka Tadić Mijović**, izvršna direktorica *Monitor*.

Nije bez simbolike činjenica da ovaj projekt završavamo temom posvećenom medijima. Za dva dana *Monitor* će obilježiti izlazak hiljaditog broja. Kada smo počinjali, prije gotovo dvadeset godina, zahuhtavali su se ratovi na Balkanu a u Crnoj Gori zanesenoj Miloševićem, ideja Evrope bila je bogohulna i daleka. Osnovani smo *Monitor* kao reakciju, kao demokratski odgovor da se može ići drugačijim putem, i da je u najcrnjim vremenima moguć otpor. Hiljadu nedjelja kasnije, Crna Gora je deklarativno za Evropu. Ali kakvu Evropu i kava je Evropa moguća, ako su u Crnoj Gori opstali brojni monopoli na koje je *Monitor* ukazivao u svojih hiljadu brojeva. Opstali su, nažalost, monopoli i u medijima. I o tome ćemo danas govoriti.

# Teško ne znači - nemoguće

**N**a našim dosadašnjih okruglim stolovima više puta sam govorio o jubilejima u 2009. godini, koji su za Njemačku imali sudbonosan značaj:

- 60 godina od donošenja Osnovnog zakona (Ustava),
- 20 godina od pada Berlin-skog zida,
- 60 godina njemačkog Bundestaga.

Za naš posljednji okrugli stol želio bih da kao uvod saopštim *Mission Statement* (izjavu o misiji) najveće njemačke dnevne novine, *Frankfurter Allgemeine Zeitung* ili FAZ, koja je, takođe, ove godine napunila 60 godina.

Prvog novembra 1949. redakcija se čitaocima obratila sljedećim riječima:

„Imamo prilično jaku ambiciju, a ona se prvenstveno oslanja na vlastiti i samostalan učinak. Imamo preciznu zamisao nove novine, koju bismo željeli da stvorimo. Za nju bi istinitost činjenica morala da bude svetinja, ona mora istrajavati u svom strogo činjeničnom izvještavanju: ona bi se i prema neistomišljenicima uvijek morala odnositi pravedno; ova novina se mora truditi da se ne zaustavlja na gornjoj površini stvari, nego da traga za njihovom duhovnom pozadinom. Sve mi to, dakle, hoćemo časno i pošteno.

Ali, mi vjerujemo, ovaj novi tip novine bi morao imati i značajnu popularnost u narodu, ona bi se – bez laskanja – morala obraćati širokim slojevima. Naravno, mi mislimo samo na one koji hoće da se sa nama potrudu da razmišljaju o stvarima, umjesto da trče za gromoglasnim natpisima. Nećemo da pišemo za one koji su lijeni da misle. A inače, mi mislimo da je itekako moguće jedinstvo širokog djelovanja i visokih intelektualnih zahtjeva.

Mnogo je dakle toga, što smo naumili. Svi, koje pitamo, kažu nam da je veoma teško ostvariti taj



cilj; Neki misle: nemoguće. Znamo, da to što namjeravamo – nije lako, jer smo ljudi od te struke. Međutim, ne prihvatamo tvrdnju da je to nemoguće...

Naravno da sve to, ma koliko nas ono okupira, nije samo sebi cilj. Novinarstvo je za nas najteža, najstrašnja, najzbuđljivija i najdivnija stvar na svijetu. Ali i za nas ono gubi svoju dušu, ako postoji samo radi sebe samog. Željeli bismo i nešto više od toga da samo pravimo dobru novinu. Željeli bismo da u vremenu, u kojem sloboda ni u kom slučaju nije ugrožena samo od diktatora već i od ponašanja mase, inertnosti

i netrpeljivosti, probudimo živi osjećaj za ovo, najvrijednije od svih ovozemaljskih dobara. To važi za pojedince, kao i za našu zemlju. Gnušamo se šovinizma; naciju ne stavljamo iznad čovječanstva.

**A**isto tako ne volimo nedostojanstvenu ulogu nacionalne neslobode. Upravo zbog toga što se osjećamo kao Evropljani, mi ne želimo da jedna jedina zemlja, naime ova naša, uđe u Evropsku zajednicu kao član sa manjim pravom. Od velikih ideala slobode i pravde, kojima treba da služi naš rad, Njemačka ne smije ostati po strani”.

Ovi zahtjevi za novu novinu formulisani su u vrijeme kada je novoosnovana Savezna Republika Njemačka zakoračila novim nepovratnim putem u modernu demokratiju, parlamentarnu demokratiju sa građanskim pravima, podjelom vlasti i nezavisnim sudstvom.

Nadam se da će nas ovi principi, koji su tada formulisani, a i sada veoma aktuelni, inspirisati za današnju diskusiju.

# Za novi profil javnog servisa

**M**i u Crnoj Gori imamo novi Zakon o javnom servisu i novi Savjet RTCG koji mijenja nekadašnji upravni odbor i nekadašnji programski savjet. Ogroman posao stoji pred tim tijelom ali je, primjetiću, nedovoljno definisana njegova pozicija u samom Zakonu. Imamo i finansijsku stabilnost posle dužeg vremena. Nemamo, znači, dugovanja i redovno se servisiraju obaveze prema zaposlenima. Radimo na novim aktima koje je takođe potrebno prilagoditi novom zakonu i evropskim standardima. Ovih dana ćemo početi i sa tehničkim osavremenjavanjem televizije, uz pomoć Evropske agencije i nešto sopstvenih sredstava. Počeće se sa prvom fazom digitalizacije. Znaete da do 2012. to moramo učiniti ako uopšte želimo funkcionisati. Tekućih problema ima, o njima neću govoriti, ali oni svakodnevno oduzimaju ogromno vrijeme. Pomenuću samo značajan višak zaposlenih.

U budućnosti bi bilo neophodno i uporno raditi na stvaranju finansijske nezavisnosti javnog servisa. U tom smislu stvarati i finansijske pretpostavke za razvoj ove medijske kuće. U tom kontekstu neophodno je da se snažnije povežemo sa okruženjem i koristimo njihova iskustva. Stvarati uslove za političku neutralnost u što je većoj mjeri, jer i oni koji navodno žele osloboditi javni servis od političkih uticaja žele ga ipak na neki način staviti pod političku kontrolu. Potrebno je kvalitetnije raditi i na regionalnom povezivanju zajedničkog medijskog prostora.

U tom kontekstu saopštio bih nekoliko za-

ključaka. Ponoviću: tehnička opremljenost - jer sva oprema ili veći dio nje koja sada postoji u RTCG - je sa kraja ili polovinom osamdesetih. Priznaćete da je to jako loša pozicija. Finansijski osposobiti kuću da može funkcionisati na pravi način, servisirati sve obaveze ali baviti se i sopstvenim razvojem. Baviti se edukacijom kadra - ne samo tehničkog kadra nego i novinara. To je takođe neophodno, sa tim je potrebno početi što prije i tu će nam biti potrebna pomoć iz bližeg i šireg okruženja. Neophodno je uraditi racionalizaciju kadra unutar kuće. Mi trenutno imamo viška 120 uposlenih. Ali to ne znači da treba samo otpustiti tih 120 ljudi uz jedan kvalitetan socijalni program, treba učiniti napor da ode i 200 ljudi a da dođe stotinjak novih, mladih, obrazovanih ljudi koji bi pomogli da ta kuća dobije jedan novi imidž.



**T**reba usvojiti i izgrađivati etičke standarde i kodekse koje je neophodno poštovati, ne samo u medijskim kućama koje čine javni servis, nego uopšte u novinarstvu. Mi u Savjetu ćemo ovome posvetiti veliku pažnju. Kažem da odnedavno radim na tom mjestu ali ovaj Savjet ima dovoljno kapaciteta da iznese jedan ovakav posao

do kraja. Za jedan ovakav posao takođe je potrebno vrijeme. Nisam siguran da je vrijeme od narednih pet godina dovoljno da se dobije jedno potpuno novo lice i profil ovakve medijske kuće. Priključenje EU je jedan od najvećih ciljeva od obnavljanja nezavisnosti. Uloga javnog servisa u Crnoj Gori je da na pravi način predstavi potrebu, uslove i standarde koje treba ispuniti na putu ka EU.



## KAROL KAPS, NJEMAČKA NOVINARKA I EKSPERT ZA MEDIJE

## IVANA JELIĆ, PROFESORICA PRAVNOG FAKULTETA UNIVERZITETA CRNE GORE

**P**rvo da vam zahvalim i čestitam na vašem 1000. broju i 20 godina postojanja. Nadam se vašoj dobroj budućnosti bez problema i da će se promijeniti prilike sa kojima se suočavate.

Srećna sam što sam se vratila u Crnu Goru, ovdje sam bila u septembru, imala sam mogućnost da učestvujem u jednoj ekscurziji po Crnoj Gori. Vi imate jednu predivnu zemlju i možda bi uloga medija trebala da bude da to učini dobro poznatim u Evropi. Mislim da nema mnogo ljudi u Evropi koji znaju mnogo o Crnoj Gori i njenoj nevjerovatnoj ljepoti.



Nešto da kažem o svom iskustvu. Radim za *Frankfurter Allgemeine Zeitung* preko trideset godina, polovinu od njegovog postojanja nakon rata. Ja još uvijek pišem za njih o jugoistočnoj Evropi. Uvijek sam bila strani dopisnik, nikada nisam radila u redakciji, ali ja ne mogu za sebe reći da sam *medijski ekspert*. Ja sam novinar kao većina od vas ovdje. Novinarka koja je imala sreće da radi u veoma profesionalnom okruženju, zasnovanom na principima o kojima je govorio ambasador Plate.

Za mene je veoma teško da govorim o dvije tačke, o dva pitanja koja su tema ovog skupa.

Dobro informisana javnost je potrebna za dobro funkcionisanje demokratije. Mislim da jedan od velikih nedostataka, kada govorimo o EU, jeste sljedeće - uglavnom se sve koncentriše na pitanje budžeta, na cifre, na fondove. Jedan od osnivača EU je rekao: „Kada bih morao ovo ponovo da radim vjerovatno ne bih počeo sa politikom i ekonomijom. Počeo bih sa kulturom.”

Želim da vas ostavim sa tom mišlju. Moramo da znamo mnogo više o tome šta nas veže, šta nas povezuje i šta su naše zajedničke kulturne vrijednosti. A one su velike. Naglasila bih, kada govorimo o izvještavanju o procesu EU, da sam ja na vašem mjestu, da sam ja urednik, ja bih rekla razgovarajmo o budžetu, o fondovima, ali nemojte zaboraviti da mi imamo zajedničko nasljeđe i da treba da razgovaramo i o tome. Traba da razgovaramo šta imamo u smislu evropske civilizacije, povezanosti sa njom i ako se sve to uradi mislim da će ova frustracija vezana za pristupanje EU nestati.

**N**ajznačajnija uloga medija i uopšte svih nas je istina, istinito obavještanje. To je potrebno da bi mediji postigli ono što je u jurisprudenciji Evropskog suda za ljudska prava istaknuto - da imaju posebni zadatak da budu snabdjevači informacija i budno oko javnosti.

Dakle, oni koji rade u medijima imaju dodatnu odgovornost i dodatne dužnosti.

Mediji traže senzaciju, traže vijest koja će uzburkati javnost, doprinijeti kritičkom razmišljanju. Upravo i postoji presuda Evropskog suda za ljudska prava koja kaže da je potrebno podržati slobodno izražavanje svih ideja i informacija. Ne samo povoljnih, već i onih koje vrijeđaju, potresaju ili uznemiravaju državu i neki dio stanovništva. Jer se ovdje radi, kako kaže sud, o nalogima pluralizma, tolerancije i širokogrudosti bez kojih nema demokratskog društva. Uloga medija, kao i uloga pravosuđa, pojačana je na ovom putu Crne Gore ka EU. Svi moramo doprinositi da se sloboda mišljenja implementira.

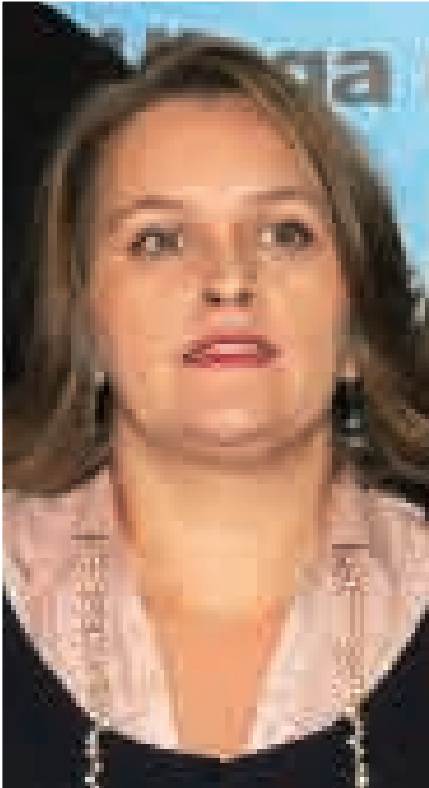
Crna Gora je usvojila međunarodne standarde, mi smo prihvatili i Univerzalnu deklaraciju, i Pakt o građanskim i političkim pravima, Evropsku konvenciju o ljudskim pravima ali još uvijek nismo dovoljno upoznati sa jurisprudencijom pravosudnih organa.

Naš Ustav u članovima 46, 47, 49, 50, 51 tretira pitanje medija, pitanje slobode mišljenja a mi ćemo sada imati i zakon o zabrani diskriminacije, koji kao jedan od osnova za diskriminaciju prepoznaje drugačije mišljenje. Znači niko ne smije biti diskriminisan zbog mišljenja ili uvjerenja.

Tu prelazimo iz onog kako bi tre-

balo da bude u realno.

Kod slobode mišljenja, naročito u vezi sa novinarskim poslom, imamo dva suprotstavljena prava. Prvo je da se izrazi svoje mišljenje, a drugo je da se zaštiti ugled pojedinca, onoga na koga se nemila informacija odnosi. Obično dolazi do problema koji je interes veći. Opšti interes da se istinita informacija kaže ili ugled i čast pojedinca. Evropski sud za ljudska prava je smatrao u



prvoj presudi koja je postavila standarde u ovoj oblasti, da je jači opšti interes.

Mi smo, kao država, učinili napredak time što smo isključili kazne zatvora za klevetu, ali ona još uvijek postoji kao krivično djelo. Smatram da bi zaštita ugleda bila ostvariva i kroz parnični postupak, jer se krivične sankcije, prema presudama Evropskog suda, doživljavaju kao posebna vrsta cenzure i pritiska da novinari budu spriječeni da obavljaju svoj posao.

## ESAD KOČAN, GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK MONITORA

Šta mediji mogu učiniti na evropeizaciji crnogorskog društva?

Odgovor na to pitanje možda najbolje možemo dati kroz odgovor na pitanje: Koji je to najdublji znak prepoznavanja evropske civilizacije? Šta to nadilazi vrijeme i evropski prostor, što je nada čovječanstva? Nijesu to tehnologija i ogromni naučni napredak, nijesu to ni razni koncepti društvenog uređenja, već - sumnja. *Sumnja je bič nade i vjere.* Pravo na sumnju, pravo na kritički stav, pravo da se pita i pravo da se očekuje odgovor - to je ono što od Sokrata do današnjih dana ovaj svijet čini smislenim.

Koliko je uskraćivanje prava na sumnju značajno, najbolje znamo mi koji smo živjeli u sistemima čiji su glavni postulati bili - nesumnjivi.

Živjeli smo u sistemu koji je sebe zvao socijalističkim, u kojem je bilo nesumnjivo da će doći komunistička budućnost i ko će je donijeti. U okviru te nesumnjivosti trebalo je raditi novinarski posao. Onda je došao sistem svaštočinstva kao slobode. I tu su uloge bile podijeljene: znalo se ko su *naši* i *njihovi*. Savršeno je bilo nesumnjivo da u Dubrovniku gore gume dok se naši brane po Konavlima i da Sarajevo baca bombe sebi na glavu.

Taj koncept društva je podrazumijevao i odgovarajući tip novinarstva u kojem je sve dozvoljeno, osim prava da svjedočiš o činjenicama koje se ne slažu sa društveno i ratno proklamovanim ciljevima.

Gdje smo sad? Na putu tranzicije u novu demokratiju, kako to kažu neke veoma važne glave, ili se ovdje završava konsolidacija prvobitne akumulacije kapitala, nastale na zločinu rata, pljački, radikalnim monopolima.

Kroz sudbinu medija možemo odgovoriti na ovo pitanje. Krajem 90-tih bilo je u modi donošenje evropskih zakona. Donijet je kvalitetan set zakona o elektronskim medijima gdje je trebalo da se konstituiše javni servis, da se odredi sudbina državne *Pobjede*, da se na neki način uvede novi red u medijski prostor.

Vlast je brzo uvidjela opasnost od konstituisanja javnog servisa i krenula je da obesmisli tu ideju. Prvo kršenjem zakona, a onda promjenama zakona koje joj omogućavaju da trajno onesposobi konstituisanje javnog servisa. Koliko je to opasno nijesu prepoznale ni alternativne i opozicione grupacije u Crnoj Gori, ni neki evropski predstavnici. *Pobjeda* je u međuvremenu stvamo - privatizovana. Premijer je tamo poslao da stvari dovedu u red - direktora svoje partije i svog savjetnika.

Nezavisni mediji se, kao i devedesetih, tretiraju kao strano tijelo a sumnja kao neprijateljski gest. Ubijen je **Duško Jovanović**. Premlaćivanja su postala uobičajena. U slučajevima napada na **Željka Ivanovića** i **Miška Jovovića**, vlast nam je, uz punu podršku brojnih institucija, pokazala da svijet privida postoji. Drakonske sudske presude imaju dvostruki cilj: da tabuiziraju teme i finansijski unište nekontrolisane medije.

Novinarstvo kod nas nije profesija već zanimanje na svoju odgovornost. Mi nemamo drugog izbora osim da po svaku cijenu izdržimo i sačuvamo sjeme sumnje u Crnoj Gori.



# Standardi i sumnje



**N**a kritiku **Koče Pavlovića**, poslanika PzP-a, da se u Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori ne posvećuje dovoljno pažnje pitanju slobode medija, odgovorio je **Klajv Rambolt**, ambasador EK u Crnoj Gori. „Oni koji kreiraju novine moraju da budu objektivni, a oni koji su na vlasti da budu spremni na kritike i to je dio demokratske kulture. Potrebna je promjena i razvoj - kako medija tako i vladinih institucija”, rekao je Rambolt, „Ako čitate naše izvještaje o slobodi medija, mi navodimo neke aspekte koji su zabrinjavajući i gledamo kako to može da se popravi.”

„Čini mi se da u Crnoj Gori još ne postoji spoznaja toga kakvo je evropsko demokratsko društvo kakvo želimo da budemo i kakvo u stvari već jesmo”, stav je **Tee Gorjanc-Prelević**. „Već nekoliko godina mi znamo, morali bi da znamo šta su to vrednosti demokratskog društva. Mi smo još 2003. kao *Centar za obuku sudija* predložili jedan program u kome bi sudije od početka bili edukovani o osnovnim veštinama sudijskog poziva, među kojima je verovali ili ne i veština kako biti sudija u demokratskom društvu. Mislim da je neophodno podsetiti se takvih potreba. Postoje mnogi problemi i sa zakonima, u Ustavu stoji garancija prava za naknadu štete zbog objavljivanja netačne informacije, a prosto to tako kako je formulisano nije tačno. Imate presudu Evropskog suda za ljudska prava

kojom je utvrđeno da mediji nisu objavili tačnu informaciju ali za to jednostavno nisu krivi i ne treba da budu kažnjivi. S druge strane, ne želim da ispadnem neki apsolutni apologeta medija, svi ovde smo svesni da mediji moraju više da rade na svojoj profesionalizaciji i edukaciji kako bi edukovali javnost. Nije loše iskoristiti iskustvo država u okruženju, konkretno hrvatskih novinara, koji su svako u svojoj redakciji usvojili etički kodeks”.

**I** poslanik **Mehmet Bardhi** smatra da „mediji moraju puno više da daju građanima informacija o EU i promovišu njene vrijednosti”. Mediji trebaju više da pišu i informišu građane o tome šta vlast govori a šta radi: „da li se poklapaju stremljenja, proklamovani ciljevi sa stvarnim, svakidašnjim činjenjem”.

**Željko Ivanović**, direktor dnevnika *Vijesti* je rekao: „Kao što ne postoji političke volje da se Crna Gora sprovede kroz stvarnu tranziciju i uvede u evropsko i demokratsko društvo, tako ne postoji ni volja da se svi mediji takmiče u kvalitetu i profesionalnim standardima a ne da se takmiče u prikrićanju, falsifikovanju ili izvrtanju činjenica”. Potom se pozabavio pitanjem – kako Vlada, odnosno vlast, kreira medijski ambijent u Crnoj Gori.

„Postoje tri poluge preko kojih vlast godinama to čini i uspijeva da napravi taj ambijent. Prvi nivo je regulacija. Crna Gora je zemlja sa 650 hiljada stanovnika u kojoj je



medijsko tržište godišnje teško 10 miliona eura, govorim o advertajzingu, i država je regulacijom dala licencu za postojanje sedam televizija sa nacionalnom frekvencijom. U Hrvatskoj gdje je tržište 300 miliona eura, advertajzing tržište na godišnjem nivou, postoje tri televizije sa nacionalnom frekvencijom. To je dovoljan pokazatelj šta je odgovorna vlada koja želi da napravi demokratski ambijent i napravi održive medije, jer ako nema finansijske održivosti medija onda je suludo govoriti ili razmišljati o njihovim profesionalnim standardima. Naša država je htjela i uspjela u tome da usitni medije i da preko toga napravi finansijski neodržive medije koje je onda lako kontrolisati.

**S** druge strane, imate slučaj državne novine koja mimo svih zakonskih okvira prima dotacije od milion i po do dva miliona eura za razliku od druge dvije novine koje su na tržištu i koje žive od toga što zarade na tom tržištu. To je primjer neloyalne konkurencije. Imate i sudsku instancu, o čemu je najbolje govorio sam premijer - da je to najbolji i najsigurniji način da se pojedini mediji koji otvaraju neka pitanja disciplinuju i dovedu u red.

I na kraju imate treću polugu vlasti, koja nije zanemarljiva, a to je sila. Sila koja se primjenjuje da bi vlast kontrolisala medije”, zaključio je Ivanović uz stav: „Imamo situaciju da 80 odsto medija rade taj posao na propagandan način, i imate 20 odsto medija koji se trude da to rade prema nekim profesionalnim standardima. Onda se stvara ta bolesna situacija da problem ovog društva nije tih 80 odsto medija koji falsifikuju, izvrću i lažu a da je problem onih 20 odsto medija koji pokušavaju da stvari gledaju na neki profesionalan način. Sve dok ne bude postojala volja kod kreatora tog ambijenta da se taj prilaz promjeni, da se stvarno istaknu medijske slobode kao jedan od temelja evropske demokratije, imaćemo situaciju koji imamo sada i koju smo imali posljednjih 15 godina”.

Profesor **Milan Popović** se potom uključio u diskusiju. „Sa gospodinom Ramboltom se slažem samo u jednoj stvari - da moramo biti objektivni. Samo što ja mislim da izveštaj EK nije bio objektivni, nego pristrasan u korist kartelizovane-oligarhijske vlasti **Mila Đukanovića** u Crnoj Gori. To je već jedan proces koji traje neko vreme. Kada sam bio mlad i naivan 90-tih godina mislio sam da, kada je reč o EU i drugim zapadnim predstavnicima, da nemaju dovoljno informacija, da ne razumeju naše probleme... Više nemam takvih naivnih predstava, jer se sećam kad je vaša vlada gospodine Rambolt podržavala **Slobodana**

**Miloševića** - u vreme Srebrenice - kao glavnog faktora mira na Balkanu”. Popović smatra da se EU nedosljedno ponaša zato što je korumpirana „geopolitičkom, sistemskom korupcijom”.

„Vi, dakle, podržavate, ne samo najdublji izvor sistemske korupcije, klan i oligarhiju, na čijem je čelu Đukanović, nego postajete saučesnik u onom organizovanom kriminalu o kojem pričate u svojim izveštajima, ali na način beskonačnih relativizacija”, zaključio je Popović.

**Branka Lakočević**, pomoćnica ministra pravde, prekinula je nakratko ovu polemiku navodeći: „Ono što bih ja ovdje da napomenem, jeste da nijesu samo političari ti koji tuže medije. Njih ima, ali je i veliki broj građana. Prema podacima iz 2008. godine – od 116 podnijetih tužbi za naknadu štete u građanskim postupcima imamo 12 političara, ostalo su građani koji su tužili određene medije”.

Ambasador Francuske **Bernard Garanšer** vratio je raspravu na temu Izveštaja EK. „Očigledna je diskrepanca između nas, članova EU, o Izveštaju o napretku i viđenja koje ima gospodin Popović... Kao strani posmatrač, iako imam indirektni pristup medijima zbog jezičke barijere, vjerujem da su mediji ovdje prilično pouzdani za nas strance koji tražimo neke informacije o Crnoj Gori. Jedino pitanje je da li ih čitate na pravi način - ne treba da vjerujete svemu prvi put kada pročitate, treba da provjerite vaše informacije, na isti način kao sa štampom **Nikolasa Sarkozija**, koju on kontroliše”, rekao je Garanšer.

„Bilo bi nam veoma drago kada bi se sudska praksa iz Evropskog suda za ljudska prava implementirala ovdje. Francuska je recimo jedna od država u EU koja je najčešće



bila predmet presuda od strane Evropskog suda, zato što je naše pravosuđe sporo. Nadajmo se da će ova sudska praksa biti integrisana kod svih ovdje u Crnoj Gori uključujući sudije, novinare, obične građane, što je prije moguće.”

**Mladen Milutinović**, direktor i glavni i odgovorni urednik *Dan-a* fokusirao je odnos države prema medijima: „Njemačka i Francuska vlada su se pozabavile pitanjem krize u medijima, kako državnim tako i privatnim i njihovim opstankom u uslovima ekonomske krize. U Crnoj Gori nije takav slučaj. Kada čujem konstataciju gospodina Rambolta da će RTCG da se pomogne u materijalnom smislu ja na tu činjenicu nemam ništa protiv ali bih dodao i složio se u punoj mjeri sa profesorom Popovićem koji je kazao da je ta pomoć, u suštini, pomoć vladajućoj

strukturi... Bilo bi dobro da se EK pozabavi i opstankom privatnih medija koji, htjeli ili ne, obavljaju izuzetno važnu ulogu upravo u ovom odnosu tranzicije i priključenja EU", naglasio je Milutinović.

Želim da podvučem - mi nismo ovdje u Crnoj Gori da podržimo bilo kakvu grupu ili Vladu, već cijelu državu na njenom putu u EU", naglasio je Rambolt. „To uključuje neke stvari kao što je sloboda medija i ja opet ponavljam gospodinu Koči Pavloviću da smo mi to naveli u našem izvještaju o napretku. Ja, za razliku od gospodina Popovića, mislim da su jasne naše poruke koje šaljemo po pitanju slobode medija”.

„Pozicija EK i OEBS-a je vrlo diskutabilna”, smatra i Željko Ivanović poredeći ponašanje diplomatskih predstavnika u Srbiji i Crnoj Gori: „Kada u Crnoj Gori imamo problem šikaniranja medija - putem sile ili putem finansija - predstavnici EU ili to očute ili to formulišu kroz neke birokratske rečenice u nekom izvještaju koji dođe poslije pola godine ili godinu dana. Dok u Srbiji imamo situaciju da predstavnici OEBS-a i EK posjete te redakcije, izađu sa zvaničnim saopštenjima i javno daju podršku medijima.”

„Ja sam autor prvog filma o dubrovačkoj vojnoj kampanji”, podsjetio je Koča Pavlović. „Taj film nikad nije prikazan u Crnoj Gori na državnoj televiziji ali sam ga prikazao značajan broj puta na nekim neformalnim školama koje su organizovale civilne organizacije. Pitanje sa kojim se stalno suočavam na svakoj projekciji jeste – Da li je moguće da se ponovi takva medijska manipulacija? To je suštinsko pitanje. Bojim se da je još uvijek moguća ta medijska manipulacija. Zato suština jeste u tome da ljude osposobimo da razlikuju laž od istine, informaciju od dezinformacije.”

Milan Popović se, potom, još jednom obratio ambasadoru EK: „Vama ne trebam objašnjavati da od Renea Dekarta sumnja, kritika i skepsa nisu patologija nego uslov društvenog i političkog života. Tako trebate da shvatite moju kritiku na račun EU, što vidim da je slučaj. Takođe morate da razumete da mi živimo u predmodernim vremenima. Milo Đukanović je uspeo da Crnu Goru vrati u stanje pre Svetog Petra Cetinskog nema policije, nema suda, nema zakona. Ja nemam drugog izbora nego da dođem na okrugli sto EK i da kažem – izvinite gospodo iz EK ali vi sprovedite dvostruke standarde”.

Rambolt je odgovorio: „Mi smo predstavnici jedne međunarodne organizacije sa misijom da pomognemo državi u cjelini da ide naprijed. Ako gledate šta smo mi napisali u našim izvještajima o napretku shvatićete da je to jedan moćan instrument koji može da utiče na reforme. I ako gledate te izvještaje u drugim državama vidjećete da je to

## Demokratija je proces

„Ovaj okrugli sto je pokazao da možemo govoriti o svim otvorenim pitanjima na jedan konstruktivan način”, smatra **Dušan Simonović**. **Karol Kaps** kaže da nezavisne medije ne treba da finansijski pomaže država. „Mislim da bi to bio kraj slobode koju mi znamo”.

Morate se boriti za demokratiju, morate se boriti za funkcionisanje demokratije svaki dan. To je proces, koji se ne završava tako jednog dana, već je to nešto što traje, smatra Kaps.

„Jedan od zaključaka današnjeg skupa mogla bi biti potreba da zaživi pravo koje postoji na papiru”, stav je **Ivane Jelić**. „Praksa će nam pokazati da li postoji volja da se realizuje ono što smo usvojili. Tada će biti jasno da li Crna Gora prihvata vrijednosti o kojima govori.”

**Esad Kočan** je proučio da je „u nezavisnim medijima veoma opasno to tzv. paktiranje, to spuštanje oštrice sumnje i kritičkog pristupa stvarima koje se desilo poslije 1997. prilikom rascjepa u DPS-u. Tu tišinu, tu nekritičnost medija, vlast je samo iskoristila da obavi svoje poslove”.

Ambasador **Plate** je konstatovao: „Jedan spontani zaključak - nakon svih šest okruglih stolova - bilo je ovo veoma vrijedno iskustvo za sve nas. Moramo sada da zajedno pripremimo dalje korake u EU integracijama. Ima mnogo zadataka koje morate savladati. Iza svake od faza pristupa postoji novi početak. Opet ste prinuđeni da mnogo radite i da pružite mnogo više nego ranije”.

funkcionisalo baš u tom smislu”.

U diskusiju se uključila i Tea Gorjanc-Prelević. „Mislim da je profesor Popović jako dobro naglasio potrebu društva Crne Gore za objektivnom ocenom njegovog napretka na putu ka EU. Konkretno, u Izveštaju za ovu godinu jedna rečenica bila je posvećena suđenju o tome ko je i zbog čega ubio urednika nezavisnog medija. Vaša rečenica je glasila: Suđenje zbog ubistva Duška Jovanovića je okončano. Na žalost to nije potpuno rečenica. Vi onda morate da razumete zašto, pogotovu kolege Duška Jovanovića, toliko žestoko reaguju na tu činjenicu. U progres izvještaju takođe piše da je EU konstatovala napredak državnih organa u istrazi fizičkih napada na novinare. Mi kao NVO taj napredak nismo konstatovali”.

